

har været tilstede, have ladet det offentlige Skolevæsen her i Landet gaae accurat i den samme Sture — om jeg maa bruge dette Udtryk —, hvori det er gaaet under ganske andre Forhold. Her er aldeles ikke Tale om, saaledes som det ærede Medlem for Skanderborg Amts 2den Valgkreds (R. Jensen) nævnte, at stille store Midler til Skolevæsenets Disposition, for at faae et andet Skolevæsen indrettet, men her er blot Tale om, med de ikke ubetydelige Midler, som nu ydes dertil, at udvikle det i en saadan Retning, at Forældrene virkelig maae indrømme, at de ved at sætte deres Børn i Skole med Tvang fra det 7de til det 14de Aar faae et Udbytte, som staaer i Forhold til de Offre, de i andre Henseender bringe. Det er det, der skal stilles frem; men jeg paastaar, at det forandres ikke, saaledes som Skolevæsenet er, saaledes som Staten fabrikerer Seminarister paa Statsseminarierne; det er aldeles seilagtigt, det kan ikke gaae i Længden; det er en Forudsætning fra en anden Tid, som ikke stemmer med vor frie Forsatning, saadanne Føllelærere due ikke længere, men vi maae have andre. Jeg benægter ikke, at de efter de Forudsætninger, hvorfra de ere gaaede ud, have gjort og endnu den Dag i Dag gjøre meget Godt, hver i sin Kreds; men Staten har ogsaa sit store Ansvar ved at lægge Kæreplanen paa en aldeles forkeert Maade, som aldeles ikke stemmer med et frit Folks Liv. Lad dem lære andre virkelig nyttige Ting, og lad Frufterne deraf blive synlige ude blandt Folket, da vil Skolevæsenet blive stillet i et andet Lys end det, hvori det nu staaer. Nu staaer Skolevæsenet ligefrem som en Tvangsanstalt, men man ønsker ikke, at det fremdeles skal bestaae under denne Form, og derfor ønske mange Medlemmer, at den Modstand, der er reist, skal danne en Modvægt imod det hidtilværende Statsseminarivæsen. Dette har overrasket mig; men naagtet jeg ikke kan billige Sagen i alle dens Skikkelser, kan jeg dog ikke nægte, at det er en ganske naturlig Modvægt, der stilles imod det forældede System. Hvorledes stiller Statsskolevæsenet sig, naar man seer, at der rundt omkring paa Landet dannes Friiskoler? Saa-danne kunne ikke dannes, uden at de blive

støttede af selve Befolkningen med Penge. Der er maaskee omkring i Landet 3,000 Skoler, hvori man faaer Underviisning frit, men ikke destomindre søger man at oprette flere Friiskoler, og det er et Vidnesbyrd om, at Folkets egen sunde Sands og Drift finder, at der er Mangler ved disse 3,000 Skoler, som maae rettes ved dets egen Medvirkning. Saa snart man skal indrette Skolevæsenet anderledes, end det nu er indrettet, og sørge for at tilfredsstille den naturlige Drift, som ligger hos alle Forældre til at faae deres Børn godt opdragne, behøver man vist blot at søge at faae det indrettet saaledes, at det virkelig stemmer med de Fordringer, der gjøres. Her gribes ind i et heelt andet Spørgsmaal, som jeg dog ikke skal gaae ind paa i dette Diebtik, nemlig det, hvad der skal gjøres overfor den virkelig fattige Deel af Befolkningen og for denne Deel af den, som staaer lige paa Grændsen til at falde Fattigvæsenet til Byrde? At der ligeoverfor den maa træffes andre Foranstaltninger end de almindelige, er en anden Sag.

Chr. Larsen: De to Spørgsmaal om Skoletvang og Skolefrihed har jeg for mit Vedkommende let ved at besvare; thi det er vel en Snees Aar siden, jeg frigjorde mig for Skoletvangen med Hensyn til mine Børn, og jeg har haft Glæde og Betsignelse deraf. Der er dog en Middelvei mellem Skoletvang og Skolefrihed, og det er det, jeg vil kalde Skolelyst. Skulde der ikke, uden at man sætter disse to Oberpunkter, enten det ene eller det andet, kunne gjøres Noget, som ligger derimellem, og kunne garne, hvad her er Tale om? Jeg troer det; der er en Middelvei, som vi kunne kalde Skolelyst, som virkelig kan bringes frem i Folket, naar vi ville fremhjelpe den. Jeg vil nu forudsætte, at man ikke søger at stramme eller tvinge, men derimod at løsne Skoletvangen saa meget som muligt, da troer jeg, at Vist til Skolen nok vil fremkaldes. Og naar jeg skal udtale mig om, hvorledes dette skulde lade sig gjøre, da tænker jeg kun derved paa den Frihed, Skolen, naar den skal blive gavnlig for Folket, nødvendigevis maa have, og jeg kunde i denne Henseende følge med i Noget af det, den høitærede Underviisningsminister har ud-